

DEȘTEPTAREA

Gazetă pentru popor.

Redactată de un comitet.

Apare la 1 și 15 st. n. ale fiecărei luni.

Prețul foii pe an în țară 3 coroane.
» » » » » străinătate 5 franci.

Un număr : 20 bani.

Epistolele nefrancate nu se primesc.
Manuscrisurile nu se înapoiază.

Editor și proprietar :
Societatea academică „Junimea”.

Redacția și administrația :
Cernăuț, piața principală No. 3.

Motto : »Deșteaptă-te pământ român ! Biruie-ți durerea,
e vremea să ieși din amorfie, tu, seminție a
domnitorilor lumii !... Aștepti oare, spre a învia,
ca strămoșii să se scoale din morminte ?«

Al. Russo, „Cântarea României”.

Sfaturi judecătorești.

Pentru toți aceia, cari vor putea să facă singuri pâra, sau cărora li-o va scrie un copil școlit, o rudă sau un cunoscut cu carte, dăm aici câte-va probe de pâri ușoare, ca să știe cum se alcătuesc.

1. Mai întâi o pâra pentru un preț de vânzare :

Cătră
cinstita judecătorie în

N. N.
(locul judecătoriei).

Pără
pentru 46 coroane.

Pârătoriu :
N. N. (numele, pronumele,
felul traiului și comuna lui).

Pârât :
N. N. (ca și la pârătoriu).

Astăzi sânt 2 luni trecute de când am vândut pâră-
tului 4 oi albe și i le-am dat în samă.

Prețul, cu care ne-am tocmit, a fost câte 12 cor. de oaie. Pârâtul mi-a dat îndată o arvună de 2 coroane și s'a prins să-mi plătească restul de 46 coroane până în 4 săptămâni.

Dovadă: mărturia lui N. N. (numele și comuna mar-torului) și a împricinaților.

Cele 4 săptămâni au trecut fără ca pârâtul să-mi fi plătit banii datorți, măcar că l'am rugat de mai multe ori.

Dovadă: mărturia împricinaților.

Drept aceea rog să se hotărască:

Pârâtul N. N. este dator să-i plătească pârâtului N. N. suma de 46 coroane cu 5% dobândă din ziua pârrii și cheltuețele procesului acestuia până în 14 zile,

N. N. (Numele pârâtorului).

2. O pără pentru pagubă făcută la sămănătură de vitele pârâtului se va face cam așa:

Pără

pentru 26 coroane.

Pârâtoriu: N. N.

Pârât N. N.

Eu am în țarina satului un ogor de 50 de prăjini, care a fost astă vară sămănat pe jumătate cu păpușoi și pe jumătate cu barabule.

Vitele pârâtului au intrat astă toamnă de mai multe ori după olaltă în ogorul meu și mi-au făcut pagubă la sămănătură.

Dovadă: mărturia jitarului N. N.

Ispașnicii jurați N. N. și N. N. au prețuit paguba la păpușoi cu 16 cor. și la barabule cu 6 cor., iară lor le-am plătit pentru trudă câte 2 cor. de om.

Dovadă: mărturia ispașnicilor N. N. și N. N.

Pârâtul n'a vrut să vie la ispășire, nici nu vrea să-mi plătească paguba.

De aceea rog să se hotărască:

Pârâtul N. N. este dator să-i plătească pârâtorului N. N. suma de 26 cor. cu 5% dobândă din ziua pârrii și cheltuețele procesului până în 14 zile.

N. N.

3. O pâră pentru reîntoarcerea unui lucru împrumutat se face așa :

Pâră

pentru un sanciu în preț de 12 cor. ș. a.

Pârătoriu : N. N.

Pârăt : N.N.

În ziua de sf. Niculai a anului 1907 i-am împrumutat pârâtului un sanciu pe o lună întreagă. Pârătul s'a prins să-mi plătească pentru întrebuițarea sancionului pe vremea aceasta 2 cor.

Trecând luna am cerut sancionul și cele 2 cor., dar pârătul nu vrea să știe nimică despre aceasta.

Sancionul avea un preț de 12 cor.

Dovadă : mărturia împricinaților.

Rog să se hotărască :

Pârătul N. N. este dator să-i deie pârătorului N. N. până în 14 zile sancionul în preț de 12 cor. înapoi, ori să-i plătească suma de 12 cor. și afară de aceea suma de 2 cor. cu 5% dobândă din ziua pârării, precum și cheltueile acestui proces.

N. N.

4. O pâră pentru bani împrumutați va trebui să se facă cam așa :

Pâră

pentru 200 coroane.

Pârătoriu : N. N.

Pârăt : N. N.

La 1 Mai 1906 i-am împrumutat pârâtului suma de 200 cor. bani peșin (gata) pe un an întreg și ne-am înțeles amândoi ca să-mi plătească o camătă de 6 la sută.

Dovadă : declarația iscălită de pârăt, care se află la mine și o voi aduce la termin.

Trecând anul i-am prelungit pârâtului la rugămintea lui, vedea de plată încă pe jumătate de an, dară pârătul acuma nu vrea să-mi întoarcă nici banii curați, nici să-mi plătească camăta.

Dovadă : mărturia împricinaților.

Rog deci dară să se hotărască :

Pârătul N. N. este dator să-i plătească pârătorului N. N. până în 14 zile suma de 200 cor. cu 6% dobândă dela 1 Mai 1906 și cheltuiala procesului.

N. N.

5. O pâra pentru simbrie se va face cam așa :

Pâra

pentru 53 coroane 50 bani.

Pârătoriu : N. N.

Pârât : N. N.

La sf. Gheorghe 1907 am intrat la pârâtul N. N. ca slugă pe un an cu o sâmbrie de 120 cor. bani gata, mâncare, un suman negru în preț de 16 cor., o pălărie în preț de 3 cor., o bondiță în preț de 12 cor. și două părechi de opinci în preț de câte 1 cor. 40 b. părechea.

Eu mi-am făcut slujba cu credință, dar pe la sf. Paraschiva îmbolnăvindu-se mama mea, care nu are alt sprijin, decât pe mine, m'am înțeles cu stăpânul meu, ca să slujesc numai până la sf. Dumitru, apoi să ne socotim și el să-mi plătească ce mi s'a mai cuveni în bani.

Pârâtul mi-a dat la început 10 cor. arvună iară cătră toamnă o pereche de opinci și o bondiță.

La sf. Dumitru n'a vrut să mă răfuiescă, iar eu am ieșit din slujbă.

Slujind cu drept jumătate de an, mi-am agonisit jumătate din simbria întreagă de 120 cor. bani gata, 16 cor. pentru suman, 12 cor. pentru bondiță, 3 cor. pentru pălărie și 2 cor. 80 b. pentru opinci, ceea ce face suma de 76 cor. 90 b.

Din aceștia am căpătat 10 cor. bani gata, bondița în preț de 12 cor. și o păreche de opinci de 1 cor. 40 b., la un loc 23 cor. 40 b., așa că scăzând 23 cor. 40 b. dela 76 cor. 90 b., mi se cuvin încă 53 cor. 50 b., care nu vrea pârâtul să mi-i deie.

Dovadă: mărturia împrecinaților.

De aceea rog să se hotărască:

Pârâtul N. N. este dator să-i plătească pârătorului N. N. suma de 53 cor. 50 b. cu 5% dobândă din ziua pârii și cheltuețele procesului.

N. N.

Cam în felul acesta trebuie să fie făcute pârile cele ușoare, cele grele va trebui să le facă unul, care știe legea, căci o pâra rea e de multe ori o judecată pierdută.

Să nu se uite, că numele pârătorului, a pârâtului, a martorilor și ispașnicilor trebuie scrise întregi și răsvidit, tot așa satul în care șed.

Dacă sânt mai mulți oameni în sat cu acelaș nume, să se scrie și numele de botez al moșului, nu numai al tatălui și dacă se poate și numărul casei, căci de altfel se lungește procesul și cresc cheltueele prea mari.

În fie-care proces civil sânt sau pot fi amestecați mai mulți oameni și anume pârătoriul, pârâtul, marturii și prețuitorii sau ispașnicii.

Pârătoriul și pârâtul se numesc *părțile împetricinate*, marturii sânt chie-mați ca să deie dovadă.

Fiecare dintre aceștia are drepturile și datorințele sale, de aceea vom spune pe scurt cum trebuie să se poarte fie-care din ei la judecată.

Pârătoriul:

Pârătoriu este acela, care simțându-se jignit în dreptul său, face acea plângere la judecătorie, care o numim pâră.

Pârătoriul trebuie numaidecât să se înfățișeze la ceasul hotărât la judecată. Numai dacă s'a învoit cu pârâtul acasă și este încredințat, că pârâtul nu se va înfățișa, nu va veni nici el.

Dacă pârătoriul se întârzie sau nu se înfățișează de loc la judecată, atunci se pot întâmpla două lucruri după voia pârâtului și anume: dacă s'a întârziat și pârâtul sau nu s'a înfățișat de loc, atunci pâra rămâne prin cel puțin 3 luni de zile nejudecată; după 3 luni din ziua terminului scăpat se poate cere un termin nou la aceeași pâră și nu-i ertat a face o pâră nouă; dacă însă pârâtul s'a înfățișat la termin, poate cere respingerea pârii, zicând că ea nu-i adevărată, sau, simțându-se pârât cu drept, se va depărta și el dela terminul scăpat de pârătoriu, știind că are un răgaz de cel puțin 3 luni.

Cererea pentru un termin nou se face ori gural la judecătorie în ziua aceea din săptămână, care este anume hotărâtă pentru atare cereri, ori deadreptul în scris.

Scrisoarea aceasta va cuprinde numele, starea și locuința pârătoriului și a pârâtului, numărul de gestiune al pârii adecă acel număr, care îl pune judecătoria pe pâră în cornul drept de sus al hârtiei, ziua terminului scăpat și rugarea pentru un termin nou.

Ea va trebui să fie cam așa făcută :

No. de gestiune . . .

Cătră

cinstita judecătorie

în (locul judecătoriei).

Pârătoriu : N. N.

Pârât : N. N.

pentru 200 coroane 40 bani.

De oarece dela ziua terminului din . . . . . la care nu m'am înfățișat nici eu, nici pârâtul, au trecut mai mult decât 3 luni, rog să se deie un termin nou la pâra susnumită.

N. N.

Această scrisoare se înaintează cu tot atâtea copii timbrate ca și pâra.

Dacă se înfățișază la judecată numai pârătoriu, iar pârâtul nu, atunci judecata se va face, la cererea pârătoriu, în lipsa pârâtului.

Judecata aceasta e cunoscută sub numele temut de *hotărâre contumațială*.

Despre ea vom vorbi îndată mai pe larg.

Înfățișându-se la judecată atât pârătoriu cât și pârâtul, judecata va lua mersul ei rânduit de lege.

La îndemnarea judecătoria, pârătoriu trebuie să povestească pe scurt pricina, să spue ce fel de dovezi are și ce cere dela pârât.

Vorba lui trebuie să fie cuviincioasă ; lucruri, cari nu se țin de judecată, nu-s de amintit. Pârătoriu vorbește numai cu voia judecătoria și nu-i este ertat să întrerupă pe alții în vorba lor, ci numai să ceară cuvântul după ce ei au sfârșit, și să arete întru cât n'au spus ei dreptatea.

Pârâtul :

Pârât este acela, dela care vrea să scoată pârătoriu prin judecată un drept, ce i se cuvine, sau și nu.

Mai dihai de cât pârătoriu trebuie să se înfățișeze pârâtul la ceasul hotărât la judecată. Neînfațișându-se el, pârătoriu va cere să se judece în lipsa pârâtoria și acesta va fi contumațiat (adecă judecat în lipsa lui).

Pentru pârât, ori este el dator ori nu, e totdeauna mai bine să se înfățișeze la judecată. Dacă e dator, judecătoria va căuta să-l impace cu pârătoriul, ușurându-i plata prin aceea, că pune pentru ea, cu invoirea pârătoriului, o vedea mai lungă de cât vedeaua legală de 14 zile. Afară de aceasta și cheltuețele sânt mai mici. Dacă pârâtul însă nu-i dator de fel, sau nu-i dator cu atâta, cât cere pârătorul, atunci, înfățișându-se la judecată, aduce dovezile sale, și fiind aceste bune și de ajuns, nu va plăti nimic, sau va plăti numai atâta cât e dator într'adevăr.

Se întâmplă une ori, că pârâtul neștiindu-se dator, nu vine la judecată, crezând că nu i se poate întâmpla nimic rău. Această părere e de tot greșită, fiindcă legea zice răsvidit, că : *dacă una din părțile împetricinate nu se înfățișează, toate spusele părții celeilalte să se privească ca adevărate.*

Din pricina aceasta hotărârea contumațială e foarte primejdioasă, căci prin ea se pedepsește nepăsarea și șarlatani, cari speculează cu nepăsarea oamenilor noștri, sânt destui.

Ca să ne înțelegem mai bine, vă voi da și pilde.

Să zicem, că un om oare-care a luat dela vr'un mijlocitoriu de cei ce cumpără iarna munca omului de peste vară cu o nimică întreagă, a luat o sumă oareși-care de bani pentru lucru în România. Omul se duce la lucru și-și face cu sfințenie datoria de rob, dar stăpânul nu voește să-l răfuească și omul se întoarce nerăfuit acasă. După câte-va luni se trezește cu o pâră, că el a luat atâția și atâția bani gata pentru lucru, dar că nici nu s'a arătat pe la moșie, iar moșierul a trebuit să ieie din pricina lui alt lucrător, căruia, fiind dricul lucrului, a trebuit să-i plătească cu atâta și atâta mai mult de cât omului nostru. Moșierul cere acuma dela om nu numai banii dați peșin (gata), ci și suma, care zice că a plătit-o celuilalt lucrător, și mai cere sâmbria dată mijlocitorului, cheltueala contractului și toate cheltuețele procesului.

Omul nostru, neînfațișându-se la judecată, se trezește la câte-va zile cu o hotărâre contumațială, că are de plătit moșierului câteva sute de coroane pentru 40—50 coroane luate într'adevăr și câștigate greu prin munca unei veri întregi.

Acuma de abia începe el să alerge, ca să »răstoarne« sau să »întoarcă« judecata, pe la avocați și la judecătorie, acuma bate plângând pe la toate ușile, dar e prea târziu. Pe lângă munca lui percută din o vară întreagă, pe lângă suma

spăimântătoare de bani, ce are să plătească degeaba-degebuța, mai pierde și vremea în zadar, bătând cele drumuri, și să-i pară bine, dacă nu-i luat încă și în răs, căci adese ori cel cu paguba e și cu batjocura.

Întâmplări de acestea sânt foarte multe și omul văzându-se sărăcit. nu cugetă că numai el singur e devină, ci se agață de alții și scapă câte odată în supărarea lui și vorbe slabe, că legea-i nedreaptă sau că numai el nu-și poate afla dreptul său nicăeri, așa că dând peste un judecător mai aspru, mai șede și la răcoare pentru că l-a luat gura pe dinainte.

De aceea pârătul să nu lipsească dela judecată, doară numai atunci, când știe că e pârât cu tot dreptul, că e dator, și că vremea, ce ar perde-o de geaba la judecătorie, o poate folosi mai bine acasă.

Dacă însă se înfățișază la judecată numai pârătul singur iar pârătoriul nu, atunci are drept să ceară hotărâre contumațială împotriva pârătoriului, zicând că pâra nu-i dreaptă. El va face-o aceasta însă numai atunci, când e pârât într'a-devăr pe nedrept, de alt-fel se va duce acasă nejudecat, căci o atare hotărâre contumațială cu minciuni e nu numai păcat, ci poate duce ușor și la pedeapsă.

Purtarea pârâtului la judecătorie trebuie să fie întocmai așa, cum am zis despre pârătoriu, căci nicăeri n'are cinstea și omenia mai multă trecere, de cât înaintea legii.

Iorgu G. Toma

Secretar la judecătoria din Suceava.

Proces de omor.

(Fragment)

Un băiat de 25 de ani și-a omorât pe frate-său de 18. Martora cea mai de căpetenie e sora mumei lor, care e ascultată fără jurământ. E prăpădită; tremură din cap până'n picioare.

»Nu vă faceți păcat cu noi, domnișorilor, că nu e vinovat. Ceasu rău... ceasu rău... Nepot mi-era și mortul, nepot mi-e și ăsta... N'am jurat... dar sânt înaintea crucii și vă spun în frica lui Dumnezeu tot... drept... cum a fost... vă spun... dac' oi putea... vă spun. Uite: s'a tras dintr'un lucru de nimic, dintr'o batistă (basma). Ghiță, m...

m... mortu, a luat o batistă a nen-său, a ăștuia și nu știu cum a făcut de a murdărit-o de păcură; a spălat-o și a întins-o pe gard să se usuze. Când a venit frate-său zice: »Cine mi-a murdărit batista?« Ticăloasa'n de mine! nu spuneam c' am umplut-o eu; că poate nu se'ntâmpla... zic: »frate-tău Ghiță«. Taman atunci venea și Ghiță dela vară-sa, că era Duminică, zi de horă și se dusesse să-l încingă. Marin dacă l'a văzut venind zice: »ho! că ți-oi plăti-o, ce mă faci ticălos?« Țsta s'aplecă jos și ia un cloț de cărămidă p'atitica și dă după el și-l atinge la mână. Atunci mortu se repede la gard să ia un lemn. Am sărit între ei. Mă-sa lor, soru-mea, l'a apucat pe Ghiță în brațe, — eu l'am apucat pe ășta: »Fii cuminte, Marine maică, că tu ești mai mare!« Spun în frica lui Dumnezeu că m'a ascultat și a intrat în casă. Atâta a zis: »Leică, leică, tu și cu maica îi faceți de mi se urcă în cap«. Că cu el a crescut mă-sa pe ceilalți patru copii, domnișorilor.

De nouă ani de când mai mult tată le-a fost decât frate, că bărbatu surorii mele cinci ani a zăcut pe spate damblagiu și se împlinește în dulcile Crăciunului patru ani de când a murit. Țsta a îngrijit de ei. De grija și de focu lor nici nu s'a însurat până în anii în care se găsește... Și se aveau bine... și-l iubea... de Paște acuma i-a cumpărat pălărie de opt lei jumătate; dar ceasu rău și blestemu vrăjmașilor. Ghiță, care nu l'am pomenit să răspundă colțos lui nene-său, acuma injura cât îl ținea gura și se smunca să scape din brațele mă-si. Am tăbărât la el, să-l scoatem pe poartă, dar n'am putut, că ne-a biruit și ne-a scăpat și fuga spre casă. Ca păcatele era un ciomag pe bătătură, pe care s'a plecat de l'a luat. Taman atunci a ieșit și Marin din casă și a venit spre el și când a ridicat Ghiță ciomagu să dea, ășta i l'a smuncit din mână și atâta, l'a cărmit odată... și pe semne l'a lovit în tâmplă, că odată îl văd că pică jos. Spun în frica lui Dumnezeu, că dacă l'a văzut picând jos, nene-său a svărlit ciomagu și s'a aplecat peste dânsu șt l'a luat în brațe: »mă Ghiță, tu glumești?...« și l'a dus pe prispă și unde se ruga: »mă Ghițică, fii cuminte, hai la horă, că te așteaptă fetele...« ași! de unde?... atât... a apucat să zică: »maică, descinge-mă, să pot să-mi dau sufletu...« Asta știu, asta spun; dar' fie-vă milă, domnișorilor, nu vă faceți păcat cu el, că se prăpădește biata mă-sa și rămân ceilalți copii pe drumuri...«

Proces de incendiu (punere de foc.)

»Dumneata, partea civilă, spune cum s'a întâmplat lucrurile.

— »Uite, domnule, cum a fost, păcatele mele... Prăpăditu ăsta e din sat dela noi, din Braniște; — tată-său și acum trăiește; — e cam vecin cu mine... Când s'a făcut băiat de vr'o patrușprezece ani l'a luat un român din Produlești, care n'avea copii, cu gând să-i fie de un ajutor și să-l lase în pământu lui. Și l'a luat... A stat așa dus douăzeci de ani. Când și când la un an, la doi mai venea pe la noi în Braniște la tată-său. — »Ce faci, mă Ilie? Cum o duci tu pe acolo? — Bine.« Așa am aflat la o vreme că s'a însurat acolo; pe urmă la câțiva ani că i-a murit nevasta, până acum doi ani, când ne-am pomenit cu el că se 'ntoarce în sat la noi. Spunea și am auzit și de la alți oameni că pe acel român dă l'a crescut, l'a șutulit primaru de acolo, l'a miglisit și l'a dus la tribunal de i-a făcut o hârtie; și când a murit s'a sculat fecioru primarului și i-a luat pământu. ăsta n'avea la mână nici o hârtie, nu nimic, ăla avea atistament, i-a luat pământu. Și așa dacă s'a întors la noi, trăia și el cu tată-său acolo, om ca toți oamenii. Așa astă toamnă mă pomenesc într'o zi cu el, ca să-i dau fata asta lui. Acum el, om trainic, de treizecișpatru de ani, fata numai de optsprezece. M'am gândit... m'am socotit... De!... avere nu; am și eu două pogoane de pământ și șese copii. La care să dai întâi? Pe urmă acum, bine vedeți, umblă fiștecare flăcău după stare, că sânt vremurile grele... Fata, după cum o vedeți că nici eu n'am fost vr'un om frumos, nici mă-sa. M'am gândit, m'am socotit cu muiera... de! așa i-o fi norocu fetii, să ia văduv... Și i-am dat-o... Am făcut nuntă... cum se face la țară la noi... Am cheltuit patru poli (1 pol face 20 franci), că ș'acu sânt dator la societate; că el să nu zici c'a adus de un ban opaiț de pus într'o lampă, — și i-am dat și zece prăjini de pământ — și a rămas să facem furfata la el... La două săptămâni m'am pomenit cu fata bătută, pisată: »Taică, mă omoară 'n bătăi!« — »Măi fată, să nu te sperii, să-i crezi bărbatului, c'o fi și el amărât de lipsă și de câte alte; așa e traiul la început, merge hârjiit. O sapă când o iei întâi nu ți se pare la îndămână, până te dedai cu ea, ca și un bărbat ori o muier; că vii tu cu voia ta, el vine cu voia

lui; până vă veți potrivi la fire. Că nici eu cu mă-ta n'am trăit bine la început, tot așa și acum bine vezi că nu ne zicem nici dă-te mai incolo«. De! ca omul, gândeam că s'or drege lucrurile. Fata supusă, s'a întors la el. La o lună iar m'am pomenit cu ea... bătută, omorată: »Taică, nu mai pot răbda, omoară-mă, tae-mă, la el nu mă mai întorc...« M'am dus la tată-său al lui, să-l iau, să mergem, să vedem din cine e vina. Spuneau toți vecinii: căne la inimă, din nimic îi năzărea și-o bătea hain până săreau de o scăpau din mânilor lui... L-a judecat tată-său al lui și cu alți oameni bătrâni din sat... c'o fi... c'o drege... Eu am tăbărât iar pe fată: »Du-te, măi fată, silește-te de-i pricepe voia, că s'or îndrepta lucrurile. Te pomenești că ai rămas grea cu el... cununată legitim cu el nu ești, mi-aduci guri străine la masă.« S'a dus iar fata. La câtă-va vreme iar m'am pomenit cu ea bătută cănește; cu p' așa șomoiagul de păr smuls din cap: să iertați tot trupu ei negru ca ceauun. A căzut la poartă de unde a ridicat-o măsă cu alte muieri de-au dus-o în casă. Gândeam că moare. Când și-a venit în fire, zice: »Taică înjunghie-mă mata cu cuțitu, dar la el nu mă mai întorc. Mai bine mă bag sub tren; aștept trenu până trece și mă bag sub el«. E, dacă am văzut așa: »Rămâi, taică, și ce-o da D-zeu«. În primăvară m'am dus să-mi ar locu de zece prăjini pe care îl făgăduisem zestre. Era dreptu meu.

Dacă nu trăia cu fie-mea, de ce să-mi mănânce locu meu degeaba? El a sărit cu toporu la mine. Nu și nu, că e locu lui, — să-i dau fata îndărăt că el face omor. Dacă am văzut am chemat primaru. Primaru dacă a venit, a găsit că e dreptu meu, precum și era, că nu era legitim, nici foae de zestre agalizată n'avea. El dacă a văzut că i-am luat locu, de necaz, mi-a făcut boala asta. Imi spunea mie fata și alți români că s'a lăudat c'o să-mi puie foc... L'am pândit cu pușca nouă seri d'arândul, dar n'a venit, că dacă-l prindeam puindu-mi foc, spun în frica lui D-zeu că-l curățeam și eram eu azi în locu lui... La vr'o trei nopti după aia m'am sculat într'un haraiman: »săriți, hoții, săriți hoții!« Când am deschis ochii și m'am uitat pe fereastră, am crezut că orbesc... îmi ardea coșarul... Am dat fuga afară ca un nebun... Ce să poți scăpa? Unde te puteai apropia? Pară de sus până jos. Când am văzut așa, m'a tăiat un junghi peste inimă și m'am rezemat de un stâlp al prispiei și mă uitam ca prostu.

cum s'a dărâmat podu cu porumb (păpușoiu) peste boii mei... Și-i ascultam năuc cum mugeau. Abia de-un an îi cumpărasem... munca mea... boișorii mei... blânzi ca doi... ca doi cop... ca doi copilași... Cănele! cât m'am chinuit eu numai D-zeu știe, c'am mai vrut să-mi cumpăr odată boi și tot așa, adunaseam ban cu ban și mi-au murit două fete într'o săptămână și am dat bani pe îngropăciune și pe pomeni... Și acu ce să deslipesc după el? Că el n'are nimic... hanțele după el, atât. Când mai ajung eu? Dar se vede că așa am fost blăstămat să n'am parte de boi, să muncesc toată viața cu palmele».

»Viața rom.« Nr. 8 I.

Ioan Al. Brătescu — Voinești.

Poveștile aceste credem că sânt pilde bune cum să povestească omul înaintea judecătoriei. (N. R.)

Noi vrem pământ!

Flămând și gol, făr'adăpost,
Mi-ai pus pe umeri cât ai vrut,
Și m'ai scuiptat și m'ai bătut
    Și căne eu ți-am fost!
Ciocoiu pribeag, adus de vânt
De ai cu iadul legământ
Să-ți fim tot câni lovește'n noi!
Răbdăm poveri, răbdăm nevoi
Și ham de cai și jug de boi:
    Dar vrem pământ!

O coajă de mălai de ieri
De-o vezi la noi tu ne-o apuci,
Băieții tu'n război ni-i duci
    Pe fete ni le ceri.
Înjuri ce-avem noi drag și sfânt;
Nici milă n'ai nici crezământ!
Flămânzi copiii 'n drum ne mor
Și ne sfârșim de mila lor —
Dar toate le-am trăi ușor
    De-ar fi pământ!

De-avem un cimitir în sat
Ni-l faceți lan, noi boi în jug,
Și'n urma lacomului plug
    Ies oase, și-i păcat!
Sânt oase dintr'al nostru os;
Dar ce vă pasă! Voi ne-ați scos
Din case, goi, în ger și'n vânt,
Ne-ați scos și morții din mormânt —
O, pentru morți și-al lor prinos
    Noi vrem pământ!

Și-am vrea și noi, și noi să știm
Că ne-or sta oasele 'ntr'un loc
Că nu'și vor bate-ai voștri joc
    De noi dacă murim!
Orfani și cei ce dragi ne sânt
De-ar vrea să plângă pe-un mormânt,
Ei n'or ști'n care șanț zăcem
Căci nici pentr'un mormânt n'avem
Pământ — și noi creștini sântem
    Și vrem pământ!

N'avem nici vreme de 'nchinat,
 Căci vremea ni-e în mâni la voi;
 Avem un suflet încă'n noi
 Și par'că l'ați uitat!
 Ați pus cu toți jurământ
 Să n'avem drepturi și cuvânt:
 Bătăi și chinuri, când țipăm,
 Obezi și lanț când ne mișcăm,
 Și plumb când istoviți strigăm,
 Că vrem pământ!

Voi ce-aveți îngropat aici?
 Voi grâu? Dar noi strămoși și tați,
 Noi mame și surori și frați!
 În lături venetici!
 Pământul nostru'i scump și sfânt,
 Că el ni-e leagăn și mormânt:
 Cu sânge cald l'am apărat
 Și câte ape l-au udat
 Sânt numai lacrimi ce-am vărsat —
 Noi vrem pământ!

N'avem puteri și chip de-acum
 Să mai trăim cerșind mereu,
 Că prea ne schingiuesc cum vreu
 Stăpâni luați din drum!
 Să nu dea Dumnezeu cel sfânt,
 Să vrem noi sânge, nu pământ!
 Când nu vom mai putea răbda,
 Când foamea ne va răscula,
 Hristoși să fiți, nu veți scăpa
 Nici în mormânt!

G. Coșbuc.

Binele nostru obștesc.

(Urmare)

4. Cârma comunei Pătrăuț.

Nenorocindu-se primarul și secretarul vechiului comitet comunal, comitetul acela a mai purtat cârma comunei cu chin și cu vai până la alegerile comunale din 21 și 22 Februarie 1900. Întrebați-i pe toți Pătrăuțenii și ei au să vă răspundă ca într'un glas, că numai ca prin o minune a izbutit atuncia, în 8 Martie v. 1900 — întâia zi de primăvară — să fie ales primar dl. Vasile Fogoraș. Dumniului fusese primar și înainte în câte-va rânduri și și-a îndeplinit și de astă dată slujba spre binele comunei, mântuind-o de datorii cu veniturile din arătura cea veche a imașului și din cele 80 de fălci de dina-intea școlai, arate întâiaș dată în anul 1902, apoi mai cu adaosuri la leul birului.

La alegerile din 11 Decemvrie n. 1903 am fost aleși în comitetul comunal și eu și dl. conducător școlar Ioan de Bar-

bier, iară primar a fost ales în 20 Ianuarie n. dl. Ion Corniciuc. La întâia ședință a noului comitet comunal eu am vorbit cam așa : »Oameni buni, viața, sufletul unei comune este chivernisirea cum se cade a averii comunale. Eu v'am spus nu odată, că dacă vom ajunge noi vremea aceea, când fiecare para din averea comunală va fi pândită și răfuită așa ca la banca noastră, la discosul bisericei și la societatea de cetire »Viitorul«, atunci și numai atunci va fi bine de întreaga noastră comună, și atunci, despre mine, puteți să-l alegeți primar și pe Vasile Darie (vornicul țiganilor de aici). De aceea eu propun să se aleagă dintre cei 24 de membri, câți sântem aici de față, o comisie de cinci inși, care să fie comisia de controlă a averii comunale. Ea să aibă dreptul a controlă toate izvoarele de venituri și toate veniturile și cheltuețele comunale tot câte odată în fiecare lună, și despre cele aflate să vă deie de știre în ședințele comitetului«.

Propunerea aceasta s'a primit și în comisia de controlă s'au ales Ion Solonariu, Ilie Greciuc, George Bucev-schi, Ioan de Barbier și eu. Comisia și-a împlinit datoria cu toată asprimea și să vedeți minune, care n'a mai văzut-o Pătrăuțul, de când îi el : Pe când înainte bătea în lada comunală vântul pustiului, și comuna era înglodată în datorii până în gât, la încheerea controlului din 6 Decembrie n. 1907 s'a scris în protocolul comisiei așa :

1. Starea cassei.	375 cor. 73 b.
2. Depuși la bancă	10448 » 39 »
3. Rămășița fondului bisericesc ce se află încă în sat	1597 » 85 »
4. Rămășița fondului comunal ce se află încă în sat	4596 » 98 »
5. Împrumut dat pentru straja de noapte.	333 » 20 »

La un loc 17352 cor. 15 b.

Pe lângă această avere comuna are să mai capete până la 2 Februarie 1908 suma de 300 cor. pentru niște mori ce se află pe moșia ei, și ea a mai cumpărat dela fondul religios locul de 34 de prăjini, pe care a stat crâșma dela deal, cu 1200 cor. Crâșma aceea a ars în vara anului 1907 și a rămas numai gura pivniței ei boltite, care fioros se vede

din vale și din pricina asta e numită de Pătrăuțeni »Gura iadului«. Pe locul acelei guri a iadului comuna are de gând să-și clădească o școală.

Cât de adevărate sânt vorbele cântărețului neamț Schiller care zice: Sfântă rânduială, tu ești plină de binecuvântare! Cât de mult am dorit eu să văd rânduială și în averea comunală din Pătrăuț, și astăzi mulțămită Domnului, îmi văd visul acesta aieva cu ochii.

Țineți dar, Pătrăuțenilor, țineți din răspuțeri rânduiala aceasta și, când e vorba de averea voastră comunală, atunci nu numai comisia de controlă, ci și fiecare din voi să pândească, să cerce și să știricească fiecare grițaraș ce merge în lada sătească, pentru că el este picătură de sudoare din sudoarea obștească, este picătură de sânge, merit să hrănească numai binele obștesc.

Averea comunală este stupul obștei, fiind că toate albinele, adecă toți membrii comunali pun în el mierea cu picușul, deci numai toți la un loc au dreptul să guste dintrânsa. Gândiți bine, Pătrăuțenilor, unde puteți voi să ajungeți, dacă numai în trei ani și zece luni s'au putut pune la o parte din averea voastră comunală preste **18 mii de coroane**. Mergând treaba tot așa înainte, oare în vr'o 50 de ani nu puteți să aveți mult mai mult decât jumătate de milion? Și oare în felul acesta n'ați pute să aveți biserica cea mai frumoasă, școala cea mai frumoasă, o cancelărie sătească ca un palat. drumurile cele mai bine prunduite prin comună cu *cărări pardosite cu pietre* sau cu *trotoare* pe la margini și cu fânare, cari să lumineze noaptea, ca prin târguri, dughiene, mori, ferrede, mașini de tot felul și tot ce înlesnește viața omenească și o face fericită? Și dacă în averile comunale ale tuturor comunelor românești din țara noastră s'ar ține rânduială ca în Pătrăuț, oare ar mai trebui bieții noștri creștini să-și lase casele și femeile și copiii de izbeliște și să treacă cu corăbiile preste mare la America, unde se duc numai într'un găci, fără să știe de s'or mai întoarce sau ba? Iată dar, că de fel nu poate fi vorba de binele obștesc al neamului nostru, câtă vreme s'or mai afla sate românești în Bucovina, în cari albinele să fie silite de a aduna, dar numai unii trântori să poată papa.

Stăruți dar numai decât, fraților Români, să aveți *comisii de controlă* în fiecare sat, căci acestea comisii sânt îngeri pă-

zitori chiar și pentru primari și pentru toți ceilalți cărmaci comunali și anume iată cum: Fiecare om e lacom de firea lui și așa sânt și cărmacii sătești lacomi după avere nelegiuită. Nefiind ei priveghiați și controlați de nimeni, lăcomia ușor îi împinge la fapte, în urma căror cad și rămân rușinați pe totdeauna, deși ei poate au fost încă cei mai buni în comunele lor, iar după dănșii vine așîși potopul la cărmă. Unde este însă controlă aspră, acolo cărmacii sătești pot să doarmă, în voia cea bună, *numai pe-o ureche*, cum se zice.

(Va urma).

C. Morariu.

Poșta Redacției.

Onoratei soc. studentești „Solidaritatea“, Jași. Gazeta »Deșteptarea« o veți primi regulat. Regretăm însă că nu vă putem satisface pe deplin dorința D-Voastră. Politica locală românească, exclusă cu desăvârșire din coloanele foi enciclopedice pentru popor »Deșteptarea«, o veți afla prin ziarele politice românești: »Apararea Națională« Cernăuț, str. Ștefaniei N-rul 13, și »Voința poporului« Cernăuț, piața principală 3. Cu salut frățesc.

D-lui Vasile Dascal, agr., Frătăușul-vechiu. Poeziile populare culese în părțile D-V. ne vor fi totdeauna binevenite.

D-lui Gavril a lui Stefan Coroamă, Vicov de sus. Mai mulți dintre iubii noștri abonenți ne-au cerut »recipisuri« și »post-anweisunguri«, adică mandate postale pentru trimiterea abonamentelor. În curând le vom împlini această dorință, trimițându-le câte un mandat postal împreună cu gazeta noastră.

D-lui Toader Petriuc, Cupea. Cererile mai multor gospodari de a le trimite gazeta »Deșteptarea« așa de gratuite« nu le vom putea lua deocamdată în samă fiind foarte mic atât prețul foi cât și numărul abonaților ei. Făgăduim însă aceloră dintre iubii noștri, cetitori, cari ne vor câștiga cel puțin 3 abonenți pentru foaia noastră că vor primi »Deșteptarea« fără plată un au întreg.

D-lui Vasile O. Nistor, Vicov-de-sus. Bine ați zis, »că și noi, cei dela Deșteptarea am auzit de Vicovul-de-sus că e sat mărișor și este de unde cnege și verzi și uscate?« Vom primi bucuroși roadele muncii D-Tale și vom publica toate lucrurile bune.

D-lui Dimitrie a Roman Băcul, Mănăstirea Putnei. Decarece ne poștești »așa cu rugăminte cumplită a binefacere« ați trimite »dela conceput departe întru unire spre folosirea creștinească Kazeta poporului« ținem a vă înștiința cumcă o veți primi de acu înainte foarte regulat de două ori pe lună (nu în fiecare săptămână). Salutare.

D-lui Paramon P., Vatra-Dornei. Mata ne scrii: Te rog anumi mai prezinta de acum înainte Deșteptarea dacă voți ami prezinta așa de gratuite dară eu nu permit de fel cu parale doră gratis dacă aveți hârtie de ajuns dară vă rog anu fi supărați pentru cuvintele acestea«.

Iată răspunsul nostru: Fiți pe pace că nu ne-ați pricinuit nici o supărare cu cuvintele D-Voastră, ba din potrivă, ne bucurăm că doriți să Vă trimitem foaia deși numai »așa de gratuite«. Hârtie avem, slavă Domnului, de ajuns. Cu toate aceste însă, foaia nu-o vom putea »prezinta« nimăru de pomană, căci scoaterea unui singur număr ne coastă peste 200 coroane și am făcut deja cu cele 5 numere apărute datorii strașnice.

D-lui N. Streangă, Frătăușul-nou. D-Ta ne scrii: »Pentru-ee me-ați trimis două gazete într'un număr, sām serieți înapoi să știu. Salutare la toți ca la unul și gata«. Presupunem că ați primit două exemplare ale numărului 3 al Deșteptării. În cazul acesta ai bunătaea a dăruî un exemplar unuia dintre cunoscuții D-Voastre care ar dori să-l cetiască.

ÎNȘTIINȚARE: Cei ce n'au plătit abonamentul, nu vor primi foaia mai departe!

Redactor responsabil: Stefan Scalat. — Societatea tipografică bucovineană în Cernăuț.